

Міністерство освіти та науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Філологічний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератур
Кафедра української філології і методики навчання фахових
дисциплін

**Поліаспектність творчості
Лесі Українки
(до 150-річчя з дня народження)**

Збірник наукових статей і тез

Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2021

УДК 821.161.2.09

П49

Рекомендовано до друку Вченою радою Південноукраїнського
національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 4 від 28 жовтня 2021 року)

Редакційна колегія

Бандура Т. Й., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор;

Босва Е. В., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор;

Яремчук Н. В., кандидат філологічних наук, доцент –
відповідальний редактор.

Рецензенти

Шевченко Т. М. – доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української літератури Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

Гармаш Л. В. – доктор філологічних наук, професор, професор
кафедри української літератури та журналістики імені професора
Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного
університету Г. С. Сковороди

Поліаспектність творчості Лесі Українки : збірн. наук. статей і
П49 тез. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 188 с.

УДК 821.161.2.09

© Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021

*Лілія Войтило,
магістрантка 1 року навчання
філологічного факультету
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц.
Крупеньова Т. І.*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЛАСНИХ НАЗВ ВІРТУАЛЬНОГО ДИСКУРСУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Постановка проблеми. Оніми, як і будь-які лексичні одиниці, жваво реагують на всі явища, що відбуваються в довкіллі, в результаті чого імена виявляються реєстраторами подій, що мали місце в суспільному житті. Все це фіксується у власних назвах. Разом з тим, залежно від явищ, характерних для тієї чи іншої епохи, можуть бути виділені і оніми, які є типовими для певного часу, оскільки слова, що позначають актуальні явища, легко стають основами для власних імен. Як зазначає Д. Ільїн, «традиційний опис системної ієрархії мовних одиниць має певні недоліки: зокрема, виявляються класи, явища і факти, які повністю або частково випадають з класифікаційних побудов, особливо в семантичній системі» [2, с. 50]. Тому вивчення сучасного ономастичного простору не може обмежуватися традиційними підходами до вивчення мовного матеріалу (порівняльно-історичний, структурно-описовий, логіко-граматичний), а вимагає інтеграції залучення методології міждисциплінарних досліджень. Разом з тим, сучасна епоха з її проривом в галузі інформаційних технологій викликала до життя появу нових лексичних одиниць, які раніше не могли зустрічатися ні в літературі, ні в комунікативному просторі соціуму. Однією з таких мовних одиниць можна вважати так званий «нік», або «нікон» – ім'я, яке використовується при комп'ютерному спілкуванні в Інтернеті. Актуальність цієї роботи зумовлена недостатньою вивченістю ніконімів як особливого розряду власних назв. Практично відсутні дослідження, в яких нікон розглядається в межах віртуального дискурсу і як одного із способів самовираження віртуальної мовної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ніконім стає об'єктом дослідження не лише традиційної ономастичної науки, а й вивчається в руслі сучасних тенденцій розвитку гуманітарного знання, зокрема –

в лінгвофілософії, психолінгвістиці, лінгвокультурології, соціолінгвістиці, когнітивній лінгвістиці, лінгвопрагматиці.

Як зазначає М. Сидорова, в інтернет-просторі «природна мова живе в реальному повсякденному функціонуванні, де узус і норма, мовна діяльність, мовна система і текстовий матеріал знаходяться в постійній взаємодії, де мовні зміни здійснюються через усну і письмову комунікацію» [4, с. 137 – 138]. У зв'язку з цим зумовлена поява таких понять, як віртуальний дискурс і віртуальна мовна особистість, різним аспектам вивчення яких присвячені роботи Д. Галкіна, Є. Горошко, О. Дідовій, Є. Літневської, О. Лутовінова, С. Михайлова, М. Сидорової, Г. Трофімової та інших лінгвістів.

Метою статті є здійснення комплексного аналізу функціонування ніконімів як особливого розряду власних назв у віртуальному дискурсі з позицій лінгвопрагматичного аспекту.

Виклад основного матеріалу. У сучасній ономастичній науці розвиток отримують як традиційні тенденції розгляду ономастичного матеріалу, так і ті, що тільки виникають. У зв'язку з цим стосовно до сфери комунікації за допомогою Інтернету можна говорити про формування особливої мовної особистості – віртуальної, яка має ряд таких характерних ознак, як високий лінгвокреативний потенціал, демократичний характер спілкування, особливе ставлення до моделі комунікації, множинна ідентифікація. Разом з тим, представляється можливим виділити віртуальний дискурс, який визначається як текст, занурений у ситуацію спілкування у віртуальній реальності.

У сучасній антропонімічній системі спостерігається поява нової категорії, ніконім, що використовується в умовах віртуальної реальності, яка створюється користувачем самостійно під впливом, з одного боку, законів мови, з іншого – особливої сфери функціонування, і що є вираженням лінгвокреативного потенціалу віртуальної мовної особистості.

При створенні ніконімів основне значення має диференціація. Тому більшість ніконімів є результатом індивідуальної самопрезентації. Однак іноді може спостерігатися і контамінація у вербальному вираженні самопрезентації та самоідентифікації. Тому при автономізації необхідно враховувати соціальні характеристики особистості, її унікальність, приналежність до якої-небудь соціальної групи, лінгвокреативний потенціал, а також прагматичну складову сприйняття ніконіма іншими користувачами і психологічну мотивацію при самоідентифікації і / або самопрезентації.

Нікон як одиниця віртуального дискурсу вступає в характерні для власної назви внутрішні предметно-понятійні зв'язки, проте в ряді випадків спостерігається трансформація семантичного трикутника. Лексико-семантичні, структурно-морфологічні і функціонально-тематичні особливості ніконінів виявляють широкий спектр використання граматичних і семантичних ресурсів мови. Дуалістична природа ніконінів як на системно-структурному, так і на функціональному рівнях відображає інтенсивність мовних процесів, що відбуваються в ХХІ столітті, і характеризує ономастичний простір української мови, який динамічно і безперервно розвивається. Аналіз ніконінів – назв електронних поштових скриньок дозволив констатувати, що у 78 % випадків під час автономізації ніконінів являє собою повне або часткове дублювання антропоніма користувача, написане з урахуванням технічних особливостей ресурсу на латиниці [3, с. 16].

Під час опитування респондентів з метою виявлення мотивів номінації з'ясувалося, що респонденти мотивують вибір прямим зв'язком віртуального образу з самими собою. Крім того, оскільки система виключає можливість реєстрації абсолютно ідентичних імен, то користувачі використовують для створення ніконінів різні модифікації своїх імен (lesha_voronin_16). До того ж, скорочені форми імен репрезентують загальну тенденцію відходу від формального стилю спілкування в комп'ютерному дискурсі, а вибір неповної форми імені не просто «скорочує дистанцію» між учасниками комунікації, але й зумовлює позитивне сприйняття комп'ютерного імені та відповідно його власника. Найбільш поширеними моделями створення ніконінів є моделі Ім'я + прізвище та Ім'я + прізвище + цифри (vlad.danchenko.08). Цифри можуть означати рік народження, важливу дату, вік, номер автомобіля, номер квартири тощо.

Крім того, номінатор може використовувати такі знаки, як крапка, дефіс, суфікси, префікси. До того ж, треба зазначити, що ім'я електронної пошти складається з двох частин: першу користувач створює особисто, а друга – це назва сервісу, на якому реєструється скринька. Чітко регламентовані вимоги щодо побудови ніконінів відсутні, проте дослідники рекомендують створювати ніконінів з урахуванням аудиторії, для спілкування з якою буде використовуватися скринька. Поширена модель творення ніконінів – онімізація апелятива.

Висновки. Більшість ніконімів є результатом індивідуальної самопрезентації. У понад 80% випадків ніконімом є повне або часткове дублювання реального антропоніма користувача, написане з урахуванням технічних вимог ресурсу. Ніконіми є новою і значною за кількістю групою власних назв інтернет-ономастикону, яка потребує ґрунтовного і різноаспектного дослідження.

Література

1. Аникина Т. В. Имя собственное в Интернет-коммуникации. *Известия Уральского государственного университета*. 2010. №2 (75). С. 71-76.

2. Ильин Д. Ю. Функционально семантический подход к описанию топонимической лексики региона. *Вестник Волгоградского государственного университета*. Серия 2 : Языкознание. 2003. № 3. С. 49-53.

3. Сазонова Є. О. Нікнейміка як нова галузь сучасної антропоніміки. *Studia Linguistica*. Випуск 8. 2014. С. 399-403. URL: studling/stud-ling-8/65.pdf

4. Сидорова М. Ю. Интернет-лингвистика: русский язык. Ч. 1. Межличностное общение. Москва, 2006. 196 с.